МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

БАНКІВСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД

Методичні рекомендації

для практичних занять здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми здобуття вищої освіти

МИКОЛАЇВ

2022

УДК 336.71
Б23

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 20.12.2022 р., протокол № 5.

Укладач:

А. В. Бурковська - канд. екон. наук., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

М. В. Дубініна - д-р екон. наук. професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет;

Д. В. Калнауз – керівник відділення Миколаївське РУ АТ КБ «ПриватБанк».

© Миколаївський національний аграрний університет, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП……	**4**
Структурно-логічна схема навчальної дисципліни «Банківське регулювання та нагляд»……	**6**
Форми контролю……	**7**
Перелік індивідуальних завдань……..	**7**
Перелік тем наукової роботи здобувачів вищої освіти……..	**7**
Питання для поточного контролю знань……	**8**
Приклад оформлення розв'язку задач……	**11**
Завдання для магістрів з дисципліни «Банківське регулювання та нагляд» за темами, що вивчаються……	**12**
Тема 1……	**12**
Тема 2……	**19**
Тема 3……	**22**
Тема 4……	**28**
Тема 5……	**31**
Тема 6……	**39**
Тема 7……	**45**
Тема 8……	**55**
Тема 9……	**61**
Список рекомендованої літератури ……	**69**

ВСТУП

З метою стимулювання економічного зростання країни необхідна ефективно діюча банківська система. Адже і на виробничі, і на соціальні процеси в державі активно впливають банківські установи.

Метою банківського нагляду є стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках. Наглядова діяльність Національного банку України охоплює всі банки, їх відокремлені підрозділи, афілійованих та споріднених осіб банків, банківські групи, учасників банківських груп на території України та за кордоном, установи іноземних банків в Україні, а також інших юридичних та фізичних осіб.

Державне регулювання діяльності банків здійснюється Національним банком України у формах адміністративного регулювання (реєстрація банків і ліцензування їх діяльності; встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків та 4рн.) та індикативного регулювання (встановлення обов'язкових економічних нормативів; визначення норм обов'язкових резервів для банків; встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій та 4рн.).

У відповідності до навчального плану спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» курс дисципліни «Банківське регулювання та нагляд» вивчається здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти у другому семестрі навчання у магістратурі.

Опанування тем дисципліни дозволяє сформувати визначену систему компетентностей та досягти програмних результатів навчання з дисципліни.

Зміст дисципліни «Банківське регулювання та нагляд» згідно з програмою розкривається у таких темах:

1. Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях.
2. Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду.
3. Створення і реєстрації банків в Україні.
4. Ліцензування банківської діяльності в Україні.
5. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків.
6. Інспектування банків.
7. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою «CAMELS».
8. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків.
9. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ.

Об'єктом дисципліни є система банківського регулювання та нагляду в Україні.

*Предмет дисципліни:*методологічні положення, теоретико-методологічні засади та інструментарій здійснення банківського регулювання та нагляду.

Завдання дисципліни:

– вивчення загальних понять системи банківського регулювання та

нагляду в Україні;

– оволодіння нормативною базою та інструментарієм контролю за діяльністю банків у процесі їх реєстрації, ліцензування, аналізу економічних параметрів та фінансової звітності;

– опанування теоретичними та методичними засадами організації банківського регулювання та нагляду в Україні;

– формування професійних знань стосовно порядку створення, реєстрації та ліцензування банківської діяльності в Україні;

– оволодіння основними положеннями пруденційного безвиїзного регулювання банківської діяльності в Україні;

– вивчення правил інспекційних перевірок банків в Україні;

– опанування порядку оцінювання діяльності банків за рейтинговою системою «CAMELS»;

– формування професійних знань стосовно банківського нагляду на основі оцінки ризиків;

– оволодіння правилами застосування заходів впливу до банків в Україні.

Завданням є не тільки підготувати сучасного фахівця теоретично, а і навчити його аналізувати реальні економічні процеси і тенденції розвитку, прогнозувати майбутнє та впливати на нього.

Виконання поставлених завдань потребує наполегливого самостійного вивчення теоретичного навчального матеріалу і вироблення практичних навичок його використання. Для студентів дібрано задачі для практичних занять, які допоможуть поглибити знання із зазначеного курсу. Здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати своє уміння застосовувати отримані теоретичні знання при розв’язанні практичних задач.

Формування вмінь і навичок, необхідних для практичної діяльності, здійснюється на практичних заняттях, тематика яких відповідає змісту теоретичного курсу.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД»

№	Назва дисципліни	№	Назва теми	ЛЗ	ПЗ	СР	Разом
1	Банківське регулювання та нагляд	1	Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях	2	2	6	10
		2	Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду	2	2	6	10
		3	Створення і реєстрація банків в Україні	2	2	6	10
		4	Ліцензування банківської діяльності в Україні	2	2	6	10
		5	Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків	2	2	6	10
		6	Інспектування банків	2	2	6	10
		7	Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою «CAMELS»	2	2	6	10
		8	Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	2	2	6	10
		9	Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	2	2	6	10
Всього годин по навчальній дисципліні				**18**	**18**	**54**	**90**

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти під час вивчення ними у другому семестрі дисципліни «Банківське регулювання та нагляд» передбачає:

- опитування здобувачів вищої освіти на практичних заняттях;
- виконання практичних завдань;
- виконання модульної контрольної роботи;
- самостійна робота здобувачів вищої освіти (у т.ч. опрацювання окремих питань тем, тестування в Moodle, підготовка презентацій і тез доповіді на науково-практичну конференцію, підготовка наукової статті/ наукової роботи)

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1) Підготовка і друкування наукової статті (обсягом від 0,375 друк. 7рн..);
2) Підготовка і друкування тез (обсягом від 0,125 друк. 7рн..);
3) Виконання наукової роботи на конкурс студентських наукових робіт (обсягом 1,875 друк. 7рн..)

ПЕРЕЛІК ТЕМ НАУКОВОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Політика держави щодо ліцензування банківських установ.
2. Операції банку, що підлягають ліцензуванню.
3. Умови надання новоствореному банку ліцензії на здійснення банківських операцій.
4. Умови відкликання ліцензії з банку.
5. Причини відкликання ліцензії з банку.
6. Законодавчо-нормативна база щодо банківського регулювання та нагляду.
7. Дослідження відповідності вітчизняних банків вимогам Базель I-III.

Наукова робота здійснюється в межах роботи наукового гуртка «Історія валют світу» та ініціативної науково-дослідної тематики «Інституціональне забезпечення функціонування фінансової системи України» (державний реєстраційний номер: 0120Ш00121).

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Зміст регулювання банківської діяльності.
2. Функції НБУ.
3. Функції банківського нагляду.
4. Основні принципи ефективного банківського нагляду.
5. Зміст методів банківського нагляду.
6. Основні повноваження регулятивно-наглядових органів країн з ринковою економікою.
7. Вимоги до банківських установ (Базель І, Базель ІІ, Базель ІІІ). Роль Базельського комітету з питань банківського нагляду у становленні системи банківського нагляду в Україні.
8. Основні документи Базельського комітету з питань банківського нагляду.
9. Основні принципи ефективного банківського нагляду, розроблені Базельським комітетом з питань банківського нагляду.
10. Завдання банківського регулювання та нагляду в Україні.
11. Повноваження Національного банку України з питань фінансового моніторингу діяльності банків.
12. Форми контролю, які здійснює Національний банк України.
13. Особливості організації банківського нагляду у країнах світу.
14. Основні функції системи банківського нагляду на рівні відповідних департаментів банківського нагляду Національного банку України та відділів банківського нагляду при територіальних управліннях Національного банку України.
15. Моделі організації систем банківського регулювання та нагляду за об’єктом регулювання.
16. Необхідність функціонування міжнародної (наднаціональної) моделі регулювання та нагляду.
17. Порядок та умови створення банків в Україні.
18. Обмеження щодо найменування банківської установи.
19. Обмеження щодо учасників банку.
20. Вимоги та порядок формування статутного капіталу банку.
21. Суб’єкти та порядок проведення Національним банком України вступного контролю при реєстрації банків.
22. Порядок створення та державної реєстрації банків з іноземним капіталом.
23. Необхідність належного регулювання доступу іноземного капіталу до банківської системи України.
24. Організаційно-правові форми банків в Україні.
25. Порядок створення державного банку в Україні.
26. Умови та порядок відкриття філій та представництв іноземних банків на території України.
27. Нормативно-правові документи, що регламентують створення і реєстрацію банків в Україні.

28. Основна мета ліцензування банківської діяльності.
29. Особливості надання ліцензій та дозволів на здійснення операцій з валютою.
30. Поняття генеральної банківської ліцензії та ліцензії на здійснення банківських операцій.
31. Письмовий дозвіл на здійснення банківських операцій.
32. Основні причини, які змушують НБУ відізвати ліцензію на здійснення банківських операцій.
33. Суб'єкти та порядок проведення Національним банком України вступного контролю при ліцензуванні банків.
34. Операції, що можуть виконувати банки на підставі отриманих банківської ліцензії та письмового дозволу.
35. Умови отримання банківської ліцензії та письмового дозволу на здійснення банківських операцій.
36. Особливості видачі банківській корпорації банківської ліцензії, письмового дозволу та ліцензій на виконання окремих операцій.
37. Основні причини, які змушують НБУ відізвати ліцензію на здійснення банківських операцій.
38. Вплив розміру регулятивного капіталу банку на рішення про надання ліцензії.
39. Умови розширення ліцензії функціонуючого банку.
40. Типові документи для отримання банківської ліцензії.
41. Суб'єкти та порядок проведення Національним банком України попереднього контролю на етапі безвиїзного нагляду за діяльністю банків.
42. Завдання попереднього контролю на етапі безвиїзного нагляду за діяльністю банків.
43. Вимоги щодо складання та подання банками до Національного банку України форм фінансової та статистичної звітності.
44. Елементи основного капіталу банку.
45. Елементи додаткового капіталу банку.
46. Економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання банками.
47. Особливості встановлення значень економічних нормативів для спеціалізованих банків.
48. Порядок здійснення контролю за дотриманням банками вимог щодо регулятивного капіталу банків та економічних нормативів.
49. Порушення, за результатами виявлення яких НБУ має право встановлювати підвищені значення економічних нормативів.
50. Основні вимоги до залучення коштів на умовах субординованого боргу.
51. Суб'єкти та порядок проведення Національним банком України поточного контролю в процесі виїзного інспектування банків.
52. Завдання поточного контролю в процесі виїзного інспектування банків.
53. Види та об'єкти інспекційних перевірок.
54. Порядок складання планів інспектування.
55. Етапи та визначте порядок проведення інспекційних перевірок.

56. Особливості оформлення результатів інспектування.
57. Порядок проведення інспекційної перевірки.
58. Роль та завдання служби внутрішнього аудиту банку.
59. Функціональні завдання служби внутрішнього аудиту комерційного банку.
60. Стандарти внутрішнього аудиту.
61. Головні об’єкти внутрішнього аудиторського контролю.
62. Фактори ризику, на які необхідно звернути увагу під час проведення перевірок внутрішнього аудиту.
63. Економічна сутність поняття рейтингової оцінки.
64. Мета оцінки діяльності банків за рейтинговою системою.
65. Основні компоненти рейтингової системи CAMELS.
66. Фактори, які впливають на визначення рейтингових оцінок компонентів рейтингової системи CAMELS.
67. Порядок визначення комплексної рейтингової оцінки фінансового стану банку за системою CAMELS.
68. Порядок затвердження рейтингу банку, встановленого за результатами інспекційної перевірки.
69. Сутність ризиків банківської діяльності
70. Порядок вимірювання та оцінки ризиків банківської діяльності.

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ:

ЗАДАЧА

Визначити прибутковість банківських активів, якщо:

- величина активів банку – 1476,19 млн грн;
- чистий прибуток банківської установи становить 310 млн грн.

РОЗВ'ЯЗАННЯ :

Прибутковість банківських активів (ROA) показує, скільки чистого прибутку дає одиниця активів банківської установи. Прибутковість банківських активів розраховується за формулою:

ROA = ЧП : А, де

ЧП – чистий прибуток банківської установи (він дорівнює в задачі 310 млн грн);

А – активи банківської установи (вони дорівнюють в задачі 1476,19 млн грн).

Розрахуємо за наведеною формулою прибутковість банківських активів:

ROA = 310 : 1476,19 = 0,21

Отже, одиниця активів банківської установи принесе майже 21% чистого прибутку.

ВІДПОВІДЬ:

ROA = 21 %.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ МАГІСТРІВ

З ДИСЦИПЛІНИ

«БАНКІВСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД»

ТЕМА 1

Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях (2 год.)

Мета – засвоїти теоретичні засади системи банківського регулювання та нагляду, отримати практичні навички виокремлення основних засад банківського нагляду в Україні, ідентифікації моделей організації банківського регулювання та нагляду.

Питання для розгляду:

1) Основна мета і завдання банківського регулювання та нагляду в Україні.
2) Превентивні та протекційні заходи з банківського регулювання та нагляду.
3) Принципи Базельського комітету організації банківського нагляду.
4) Вимоги до банківських установ за Базельською конвенцією (Базель I, Базель II, Базель III).
5) Моделі організації банківського регулювання та нагляду.

Ключові поняття: банківське регулювання, банківський нагляд, Базельські принципи, система банківського регулювання та нагляду в Україні.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 1

Завдання І. Згрупувати в табличній формі основні інновації, нові вимоги, які впроваджувались із новим етапом Базельських угод:

Угода (рік)	Нові вимоги	Реалізація в Україні
Базель I (1988)		
Базель II (2004)		
Базель III (2010)		
Базель IV / 3.1 (2017)		

Завдання ІІ. Скласти перелік загальних нормативних документів з організації банківського нагляду у формі таблиці:

Назва нормативного документу	Номер, дата	Ким затверджений	Розділи	Зміст основних положень

Завдання ІІІ. Класифікувати наведені засоби впливу НБУ до банків другого рівня банківської системи за відповідними формами регулювання їх діяльності – індикативне та адміністративне регулювання:

А) Управління золотовалютними резервами, включаючи валютні інтервенції;
Б) Надання рекомендацій щодо діяльності банків;
В) Встановлення обов'язкових економічних нормативів;
Г) Визначення процентної політики;
Д) Застосування санкцій адміністративного або фінансового характеру;
Е) Встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій;
Ж) Реєстрація банків і ліцензування їх діяльності;
З) Рефінансування банків;
И) Встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків;
К) Регулювання кореспондентських відносин;
Л) Нагляд за діяльністю банків;
М) Визначення норм обов'язкових резервів для банків.

Завдання IV. Визначити підрозділ НБУ відповідно до реалізованих ним функцій або застосованих заходів:

А) здійснення контролю за обсягом наданих банками «великих» кредитів, аналізу та вжиття оперативних заходів щодо відображення достовірної інформації у звітності;
Б) надання дозволів на створення банків з іноземним капіталом, банківських корпорацій, банківських холдингових груп, дочірніх банків, філій та представництв українських банків на території інших країн, придбання або збільшення істотної участі в банку, реорганізація банків;
В) ведення Державного реєстру банків;

Г) підготовка щомісячних аналітичних звітів та оперативних аналітичних матеріалів про фінансовий стан кожного банку з висвітленням тенденцій економічних процесів;
Д) регулювання і нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму за небанківськими фінансовими установами-резидентами, які є платіжними організаціями та/або членами/учасниками платіжних систем (у частині надання ними фінансової послуги щодо переказу коштів на підставі відповідних ліцензій НБУ);
Е) контроль за своєчасністю подання банками звітності на консолідованій основі та її достовірністю;
Ж) здійснення контролю за усуненням банками виявлених інспекційними перевірками порушень;
З) визначення та розроблення методологічних засад із питань нормативно-правового регулювання діяльності НБУ та банківської діяльності;
И) контроль за виконанням банками вимог НБУ щодо створення та діяльності служб внутрішнього аудиту;
К) погодження статутів банків і змін до них, реєстрація банків, банківських корпорацій, банківських холдингових груп, змін до установчих документів банківських об'єднань, надання банківських ліцензій;
Л) виконання банками заходів попереднього реагування чи примусових заходів, застосованих за результатами інспекційних перевірок;
М) контроль за дотриманням банками економічних нормативів, розміру регулятивного капіталу, виконання програм капіталізації та фінансового оздоровлення, письмових угод і бізнес-планів;
Н) проведення усіх видів перевірок банків і філій;
П) аналіз річної і консолідованої фінансової звітності банків;
Р) контроль за дотриманням банками вимог, виконання яких дає їм право здійснювати операції за наявною банківською ліцензією.

Підрозділи НБУ:
1) департамент банківського нагляду;
2) департамент інспектування;
3) департамент ліцензування;
4) департамент відкритих ринків;
5) департамент монетарної політики та економічного аналізу;
6) управління роботи з проблемними активами;
7) інша назва департаменту/управління.

Завдання V. Встановити відповідність функцій банківського нагляду і їх змісту:

1) Забезпечення законності	А) Запобігання негативних ризиків у банківській діяльності шляхом формування пруденційних нормативів, що дозволяє врівноважити ризики
2) Пруденціальна	Б) Відповідність діяльності банків установленим нормативам, вимогам і законодавчим актам
3) Обтяжно-обмежувальна	В) Створення нормативно-правової конструкції, у межах якої буде здійснюватися діяльність банків
4) Консультативно-коригувальна	Г) Усунення незначних недоліків, виявлених у процесі роботи банку, які не мають системного характеру. Банку надають вимоги щодо коректування його роботи.
5) Оцінно-аналітична	Д) Позбавлення банку ліцензії або скорочення її пунктів на проведення операцій, ухвалення рішення про реорганізацію або ліквідацію банку.

Завдання VI. Дайте відповіді на тестові запитання:

1. Вкажіть назву функції НБУ, яка створює систему норм регулювання діяльності банків, визначає загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства:

А) банківське нормування;
Б) банківське регулювання;
В) банківське ліцензування;
Г) банківське опрацювання.

2. Вкажіть види державного регулювання банківської діяльності, що реалізуються через затвердження обов'язкових для виконання норм і поділяються на функціональні та інституційні:

А) спеціальні;
Б) захисні;
В) превентивні;
Г) протекційні.

3. Вкажіть вид державного регулювання банківської діяльності, що передбачає захист від загрозливої для банку ситуації, яка вже склалася і може спричинити неплатоспроможність, збитки, банкрутство:

А) особливі;
Б) попереджувальні;
В) превентивні;
Г) протекційні.

4. Протекційні заходи державного регулювання банківської діяльності включають:

А) створення та функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;
Б) формування банками резерву для відшкодування можливих втрат від проведення активних операцій;
В) вірні відповіді А) і Б);
Г) немає вірної відповіді.

5. Індикативне регулювання банківської діяльності не включає:

А) реєстрацію банків і ліцензування їх діяльності;
Б) встановлення обов'язкових економічних нормативів;
В) визначення норм обов'язкових резервів для банків;
Г) встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій.

6. Адміністративне регулювання банківської діяльності не включає:

А) реєстрацію банків і ліцензування їх діяльності;
Б) встановлення обов'язкових економічних нормативів;
В) застосування санкцій адміністративного чи фінансового характеру;
Г) встановлення вимог і обмежень щодо діяльності банків..

7. Система контролю та активних впорядкованих дій НБУ, спрямованих на забезпечення дотримання банками законодавства України і встановлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників і кредиторів банку, це:

А) ревізія;
Б) нормування;
В) банківський нагляд;
Г) банківський облік.

8. Основна мета банківського нагляду:

А) лобіювання інтересів державних банків;
Б) підтримання необхідного рівня міжнародних (золотовалютних) резервів;
В) стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках;
Г) проведення банківського аудиту.

9. Наглядова діяльність НБУ охоплює:

А) банки України;
Б) афілійованих і споріднених осіб банків на території України та за кордоном;
В) установи іноземних банків в Україні;
Г) всі відповіді вірні.

10.Чи має право НБУ вимагати від банків усунення порушень банківського законодавства, виконання нормативно-правових актів НБУ для уникнення або подолання небажаних наслідків, що можуть поставити під загрозу безпеку коштів, довірених таким банкам, або завдати шкоди належному веденню банківської діяльності?

А) так, має право;
Б) ні, не має права;
В) так, за умови фінансово-економічної кризи в країни;
Г) так, за умови ліквідації банку.

3. Основним завданняям банківського регулювання та нагляду не являється:

А) забезпечення стабільності та надійності банківської системи з метою сприяння економічному піднесенню;
Б) захист інтересів вкладників, що розміщують свої кошти в банках, від неефективного управління банками і від шахрайства;
В) створення особливого середовища, завдяки якому зростають процентні ставки за позичками і депозитами;
Г) створення конкурентного середовища у банківському секторі, завдяки якому знижуються процентні ставки за позичками, підвищуються процентні ставки за депозитами, розширюється спектр банківських послуг, запроваджуються новітні банківські технології.

12. Назва мінімальних стандартів надійної наглядової практики, які мають універсальне застосування:

А) Лондонські стандарти;
Б) валютні правила;
В) Базельські принципи;

Г) Брюсельські константи.

13. Назва Базельського принципу, відповідно до якого дозволені види діяльності установ, що отримали ліцензію та підлягають нагляду як банки, чітко визначені, а використання слова «банк» у назвах контролюється:

А) отримання ліцензії банком;
Б) дозволені види діяльності;
В) використання слова «банк»;
Г) контроль за назвою.

14. Назва Базельського принципу, відповідно до якого орган ліцензування має повноваження встановлювати критерії ліцензування та відхиляти заявки установ, які не відповідають цим критеріям:

А) критерії ліцензування;
Б) повноваження органів;
В) розмежування банків;
Г) контроль за назвою.

15. Назва Базельського принципу, відповідно до якого орган нагляду збирає, переглядає та аналізує пруденційну звітність та статистичні дані, що подаються банками як на індивідуальній, так і на консолідованій основі, а також здійснює незалежну перевірку цих звітів за допомогою виїзних перевірок або залучення зовнішніх експертів:

А) статистична звітність;
Б) пруденційна звітність;
В) наглядова звітність;
Г) консолідована звітність.

16. Назва Базельського принципу, відповідно до якого обов'язковим елементом банківського нагляду є те, що орган нагляду здійснює нагляд за банківською групою на консолідованій основі, належним чином здійснює моніторинг і, де це необхідно, застосовує пруденційні стандарти до усіх аспектів діяльності, яка здійснюється банківською групою в цілому:

А) статистичний нагляд;
Б) пруденційний нагляд;
В) груповий нагляд;
Г) консолідований нагляд.

17. Назва Базельського принципу, відповідно до якого наглядовий орган встановлює розумні та належні вимоги до капіталу банків, що відображають взяті на себе банком ризики в контексті ринкових і макроекономічних умов:

А) адекватність капіталу;
Б) складність капіталу;
В) походження капіталу;
Г) інвестиційний процес.

ТЕМА 2

Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду

(2 год.)

Мета – засвоїти основні принципи організації банківського нагляду на різних рівнях управління НБУ, отримати практичні навички ідентифікації моделей організації банківського регулювання та нагляду, вивчити нормативну базу для проведення вступного контролю.

Питання для розгляду:

1) Основні принципи організації банківського нагляду.
2) Система банківського нагляду на рівні центрального та регіонального апарату управління НБУ.
3) Функції департаментів банківського нагляду НБУ.
4) Світовий досвід побудови служб банківського нагляду. Змішана система нагляду.
5) Суб'єкти проведення вступного контролю.
6) Нормативна база для проведення вступного контролю.
7) Організаційні та функціональні форми банківських установ.

Ключові поняття: центральний апарат управління НБУ, регіональний апарат управління НБУ, служби банківського нагляду, система нагляду, вступний контроль.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 2

Завдання І. Надати характеристику основним принципам організації банківського нагляду у табличній формі:

№ з/п	Принцип організації банківського нагляду	Характеристика принципу

Завдання II. Надати характеристику системи банківського нагляду за рівнями апарату управління НБУ:

Характеристика системи банківського нагляду за рівнями апарату управління НБУ	
За рівнем центрального апарату управління НБУ	За рівнем регіонального апарату управління НБУ

Завдання III. Вказати функції департаментів банківського нагляду НБУ та навести їх характеристику:

№ з/п	Назва департаменту банківського нагляду НБУ	Функції департаментів	Характеристика функцій

Завдання IV. Вивчити світовий досвід побудови служб банківського нагляду:

№ з/п	Назва країни	Особливості побудови служб банківського нагляду

Завдання V. Скласти перелік нормативних документів для проведення вступного контролю у формі таблиці:

Назва нормативного документу	Номер, дата	Ким затверджений	Розділи	Зміст основних положень

Завдання VI. Встановити відповідність моделі банківського регулювання за суб'єктами регулювання її змісту і де/ким модель застосовується:

Центральний банк	Припускає, що функції регулювання та нагляду виконують декілька спеціалізованих органів за участі Центробанку і Міністерства фінансів	США
Змішана модель	Повне делегування функцій регулювання єдиному органу регулювання фінансового ринку	Австрія, Данія, Німеччина.
Наднаціональна модель	Є наслідком процесу зростаючої економічної і політичної міжнародної інтеграції	ЄС, Банк міжнародних розрахунків
Мега-регулятор	Ґрунтується на закріпленні в законодавчому порядку за одним органом виняткових повноважень у сфері регулювання та нагляду за банківською діяльністю	Греція, Іспанія, Португалія

Завдання VII. Визначити модель банківського регулювання та нагляду відповідно до її змісту:

Регулювання і нагляд за всіма секторами національної фінансової системи, зокрема банківським, сектором страхування та фондовим, здійснюється єдиним наглядовим органом	Модель «двох вершин»
Розподіл обов'язків на основі завдань нагляду між двома різними органами влади (один із них забезпечує пруденційний нагляд, а інший – прозорість ведення бізнесу)	Секторна модель
За здійснення нагляду в кожному конкретному фінансовому секторі відповідає спеціальний орган	Модель єдиного нагляду

Завдання VIII. Дайте відповіді на тестові запитання:

1.Назва моделі наглядової системи, відповідно до якої центральний банк здійснює нагляд за банківським сектором, відповідно, кожен сектор фінансової сфери регулюється окремим органом:

А) секторальна модель;
Б) модель єдиного автономного наглядового органу;
В) модель «двох вершин»;
Г) наднаціональна модель.

2.Назва моделі наглядової системи, відповідно до якої нагляд за фінансовим сектором, включаючи банки, здійснює єдиний незалежний орган – мегарегулятор:

А) секторальна модель;
Б) модель єдиного автономного наглядового органу;
В) модель «двох вершин»;
Г) наднаціональна модель.

3.Назва моделі наглядової системи, відповідно до якої нагляд за фінансовим сектором з різних позицій здійснюють два наглядових органи:

А) секторальна модель;
Б) модель єдиного автономного наглядового органу;
В) модель «двох вершин»;
Г) наднаціональна модель.

ТЕМА 3

Створення і реєстрація банків в Україні (2 год.)

Мета – засвоїти вимоги до засновників і акціонерів банку, його статутного капіталу; вивчити особливості реєстрації новоствореного банку і особливості відкриття відокремленого підрозділу банку, отримати практичні навички проведення вступного контролю, перевірки відповідності показників при державній реєстрації банку вимогам сучасної законодавчо-нормативної бази.

Питання для розгляду:

1) Суб'єкти проведення та нормативна база для проведення вступного контролю.
2) Вимоги до засновників та акціонерів банку.
3) Вимоги до статутного капіталу банку.
4) Організаційні та функціональні форми банківських установ.
5) Документи, які подаються до Національного банку України для державної реєстрації банку. Підстави для відмови в державній реєстрації банку.
6) Порядок відкриття філій, представництв і відділень банків.
7) Умови відкриття філії, представництва іноземних банків на території України.

Ключові поняття: державний банк, кооперативний банк, статутний капітал банківської установи, засновники банку, акціонери банку, державна реєстрація

банку, філії і представництва банків, істотна участь в банку, акредитація філії іноземного банку.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 3

Завдання І. Здійснити аналіз ознак відсутності ділової репутації юридичних і фізичних осіб:

№ з/п	Ознаки відсутності ділової репутації	
	Фізичних осіб	Юридичних осіб

Завдання ІІ. Розв’яжіть 4 задачі:

ЗАДАЧА 1.

До територіального управління НБУ для реєстрації банку подано повний пакет документів. Копії платіжних документів про сплату внесків до статутного капіталу свідчать, що платежі здійснено у сумі 490 млн грн. Укажіть, яке рішення прийме територіальне управління НБУ.

РОЗВ’ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 2.

Для реєстрації банку із назвою «Національний банк розвитку» у формі акціонерного товариства до територіального управління НБУ подано повний пакет документів. Копії платіжних документів про сплату внесків до статутного капіталу свідчать, що платежі здійснено у сумі 500 млн грн. Укажіть, яке рішення прийме територіальне управління НБУ.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 3.

Територіальне управління НБУ до реєстрації відкрило банку АТ «Полонина» тимчасовий рахунок для формування статутного капіталу. Акціонери-засновники мають намір як плату до вказаного капіталу внести споруди, устаткування, грошові кошти, нематеріальні активи, іноземну валюту, цінні папери, що емітовані третіми суб'єктами і мають ринковий курс, а також судна, повітряні апарати, рідкісноземельні метали, право на користування товарним знаком і одержані кредити. Проаналізуйте джерела формування статутного капіталу, зробіть висновок і проконсультуйте керівництво банку з цього приводу.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 4.

Правління АТ «Володар банк» 10 серпня поточного року прийняло рішення про створення філії в м. Харків. Необхідно визначити:

А) умови, за яких цей банк зможе здійснити рішення свого правління;

Б) причини, за яких територіальне управління НБУ може відмовити вказаному банку у відкритті філії.

Складіть клопотання цього банку про відкриття філії і дозвіл територіального управління НБУ з цього приводу.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Завдання ІІІ. Дайте відповіді на тестові запитання:

1. Вкажіть форми створення банків в Україні відповідно до ЗУ «Про банки і банківську діяльність:

   А) публічне акціонерне товариство, кооперативний банк;
   Б) приватне акціонерне товариство, публічне акціонерне товариство;
   В) товариство з обмеженою відповідальністю, командитний банк;
   Г) приватне підприємство, муніципальний банк.

2. Як називається кредитно-фінансова установа, створена за галузевим чи територіальним принципом для задоволення взаємних потреб у кредитах чи інших банківських послугах?

А) кооперативний банк;
Б) публічне акціонерне товариство;
В) товариство з обмеженою відповідальністю;
Г) муніципальний банк.

3. Ознаки кооперативного банку:

А) колективний характер приватної власності;
Б) прибуток не ділять між пайовиками або вкладниками, а використовують на сплату процентів за вкладами та на збільшення резервного фонду;
В) контроль за діяльністю банку не може здійснювати одна особа, а тільки група осіб;
Г) всі відповіді вірні.

4. На скільки голосів має право кожний учасник кооперативного банку?

А) в залежності від участі в процесі управління банком;
Б) в залежності від кількості учасників кооперативного банку;
В) в залежності від розміру своєї участі у капіталі банку (паю);
Г) незалежно від розміру своєї участі у капіталі банку (паю) має право одного голосу.

5. Розподіл прибутків/збитків кооперативного банку за результатами фінансового року між учасниками:

А) в залежності від участі в процесі управління банком;
Б) в залежності від прийнятого рішення учасниками;
В) пропорційно розміру їх паю;
Г) рівномірно незалежно від розміру участі у капіталі банку (паю).

6. Мінімальний розмір статутного капіталу на момент державної реєстрації юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність:

А) 1,2 млрд грн;
Б) 200 млн грн;
В) 470 млн грн;
Г) 100 тис.грн.

7. Джерела формування статутного капіталу банку:

А) з коштів, одержаних у кредит;

Б) з підтверджених джерел;
В) з непідтверджених джерел;
Г) з коштів, одержаних під заставу.

8. Де мають акумулюватися кошти для формування статутного капіталу новоствореного банку?

А) на накопичувальному рахунку, що відкривається в НБУ;
Б) на поточних рахунках учасників банку;
В) на валютних рахунках, відкритих у НБУ;
Г) у банку-нерезиденті.

9. Найменування банку обов'язково має містити слово:

А) національний;
Б) державний;
В) Україна;
Г) банк.

10. Які слова та похідні від них можуть вживатися в найменуванні банку лише за згодою НБУ?

А) «перший», «кращий», «ліквідний»;
Б) «національний», «державний», «центральний», «Україна»;
В) «банк»;
Г) «капітал», «країна», «держава», «національність».

11. Хто не може бути учасником банку в Україні?

А) резиденти – фізичні особи;
Б) резиденти – юридичні особи;
В) держава;
Г) релігійна організація.

12. Коли НБУ приймає рішення про погодження статуту або про відмову в погодженні статуту з дня подання повного пакета документів?

А) не пізніше місячного строку;
Б) не пізніше тримісячного строку;
В) не пізніше 3-х днів;
Г) не пізніше 1-го року.

13. Що не є підставою для відмови в погодженні статуту юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність?

А) документи містять недостовірну інформацію;
Б) подано неповний пакет документів, необхідних для погодження статуту;
В) документи не відповідають вимогам законів України чи нормативно-правових актів НБУ;
Г) серед учасників банку є нерезидент.

14. Що не є обов'язковою умовою для набуття банком права відкриття філії?

А) на день прийняття уповноваженим органом банку рішення про відкриття філії/відділення банк дотримується економічних нормативів і нормативу обов'язкового резервування;
Б) на день прийняття уповноваженим органом банку рішення про відкриття філії/відділення стан формування банком резервів відповідає вимогам законів України та нормативно-правових актів НБУ, статуту банку та відповідних внутрішньобанківських положень;
В) для відкриття філії/відділення банк має достатні доходи;
Г) за останній фінансовий рік банк має прибуток понад 10 млн грн.

15. Що не є обов'язковою умовою для керівників банку?

А) наявність валютного рахунку у банку;
Б) бездоганна ділова репутація;
В) досвід роботи в банківській системі за відповідним фахом не менше трьох років;
Г) повна вища освіта в галузі економіки, менеджменту (управління) або права.

16. Назва банку, сто відсотків статутного капіталу якого належать державі:

А) кооперативний;
Б) національний;
В) державний;
Г) ощадний.

ТЕМА 4

Ліцензування банківської діяльності в Україні (2 год.)

Мета – ознайомитись з політикою держави щодо ліцензування банківських установ, засвоїти умови надання новоствореному банку ліцензії на здійснення банківських операцій; вивчити операції банку, що підлягають ліцензуванню; знати умови розширення ліцензії функціонуючого банку і причини відкликання ліцензії, отримати практичні навички надання письмового дозволу і підготовки заяви про ліцензування банку.

Питання для розгляду:

1) Політика держави щодо ліцензування банківських установ.
2) Умови надання новоствореному банку ліцензії на здійснення банківських операцій.
3) Операції банку, що підлягають ліцензуванню.
4) Умови розширення ліцензії функціонуючого банку.
5) Умови надання письмового дозволу.
6) Умови і причини відкликання ліцензії з банку.

Ключові поняття: заява про ліцензування банку, процес ліцензування банку, ліцензійні умови, банківські операції, новостворений банк, реорганізація неплатоспроможних банків, відкликання ліцензії.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 4

Завдання І. Розрахуйте 2 задачі:

ЗАДАЧА 1.

Для отримання ліцензії АТ «Монарх банк», який було зареєстровано 20.10.2021 р., до територіального управління НБУ подано повний пакет документів 15.11.2022 р. Вказати, яке рішення прийме територіальне управління НБУ.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

ЗАДАЧА 2.

АТ «Глобал банк» 10 вересня поточного року подало до НБУ разом із заявою про видачу банківської ліцензії такі документи:

1) Копію статуту з відміткою державного реєстратора про проведення державної реєстрації юридичної особи;

2) Відомості про кількісний склад спостережної ради, правління (ради директорів), ревізійної комісії;

3) Відомості за формою, визначеною НБУ, про призначених членами правління (Бойко А. І., Лодзь П. О.), у т.ч. голови правління (Повх С.С.), їх професійну придатність та ділову репутацію;

4) Професійну придатність головного бухгалтера (Юрич М. С.) та керівника служби внутрішнього аудиту (Боброва А. А.);

5) Ділову репутацію членів спостережної ради, головного бухгалтера та керівника служби внутрішнього аудиту;

6) Наявність організаційної структури та відповідних спеціалістів, необхідних для забезпечення надання банківських та інших фінансових послуг, банківського обладнання, відсутність комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, приміщень, що відповідають вимогам, установленим НБУ;

7) Копії внутрішніх положень банку, що регламентують надання банківських та інших фінансових послуг, визначають порядок здійснення внутрішнього контролю та процедуру управління ризиками;

8) Бізнес-план на три роки, складений відповідно до вимог НБУ;

9) Копію платіжного документа про внесення плати за видачу банківської ліцензії, встановленого НБУ розміру.

Вказати, чи надасть НБУ ліцензію банку.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

Завдання ІІ. Дайте відповіді на тестові запитання:

1. Як називається процес надання банківській установі дозволу на здійснення окремих чи всіх банківських операцій?

А) санація;
Б) патентування;
В) ліцензування;
Г) контроль.

2. Що належить до банківських послуг?

А) залучення у вклади (депозити) коштів і банківських металів від необмеженого кола фізичних і юридичних осіб;
Б) відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах;
В) розміщення залучених у вклади (депозити), у т.ч. на поточні рахунки, коштів і банківських металів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик;
Г) всі відповіді вірні.

3.Що не є підставою для відмови у видачі банківської ліцензії?

А) подано неповний пакет документів, необхідних для видачі банківської ліцензії;
Б) серед учасників банку присутня фізична особа-нерезидент;
В) документи, подані для видачі банківської ліцензії, містять недостовірну інформацію;
Г) документи, подані для видачі банківської ліцензії, не відповідають вимогам законів України чи нормативно-правових актів НБУ.

4.Яку назву має документ НБУ, що надається банкам і дозволяє здійснювати валютні операції, які не потребують індивідуальної ліцензії?

А) валютна ліцензія;
Б) адресна ліцензія на здійснення валютних операцій;
В) генеральна ліцензія на здійснення валютних операцій;
Г) поточна ліцензія на здійснення валютних операцій.

5.НБУ надає генеральні ліцензії банкам для здійснення таких валютних операцій:

А) неторговельні операції з валютними цінностями;
Б) операції з готівкою іноземною валютою та чеками (купівля, продаж, обмін, прийняття на інкасо), що здійснюються в касах і пунктах обміну іноземної валюти банків;
В) залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;
Г) всі відповіді вірні.

ТЕМА 5

Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків (2 год.)

Мета – засвоїти теоретичні положення пруденційного безвиїзного регулювання банківської діяльності в Україні; отримати практичні навички розрахунку економічних нормативів, перевірки відповідності значень економічних нормативів вимогам НБУ.

Питання для розгляду:

1) Форми звітності банківських установ, що подаються до НБУ для розрахунку економічних нормативів.
2) Методика розрахунку економічних нормативів.
3) Вимоги НБУ до значень економічних нормативів.
4) Нормативна база безвиїзного нагляду.

Ключові поняття: пруденційне регулювання, регулятивний капітал, основний капітал, додатковий капітал, нормативи капіталу, субординований борг.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 5

Завдання І. Проаналізувати сутність та види капіталу банківської установи в табличній формі:

	Статутний капітал	Власний капітал	Регулятивний капітал	Економічний капітал
Визначення				
Розрахунок				
Нормативно-правові акти				

Завдання ІІ. Розрахуйте шість задач:

ЗАДАЧА 1.

На основі наведених показників діяльності АТ КБ «Ком банк» розрахувати норматив максимального розміру на одного контрагента та оцінити дотримання банком цього нормативу.

Показники діяльності АТ КБ «Ком банк»

Статті	Сума, млн грн
Сукупна заборгованість за позичками одного позичальника	3
Позабалансові зобов’язання банку щодо цього позичальника	0,2
Фактичний резерв за кредитами цього позичальника	0,1
Статутний капітал банку	4
Резервний фонд	1,4
Резерв під стандартну заборгованість за кредитами	3
Поточний прибуток	2
Нерозподілений прибуток	0,1
Вкладення в акції і статутні капітали підприємств	0,2
Вкладення в акції банків	0,4

РОЗВ’ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

ЗАДАЧА 2

Визначити обсяг регулятивного капіталу, якщо:

- норматив адекватності (достатності) регулятивного капіталу діючого банку (Н2) становить 10%;
- сумарні активи і позабалансові зобов'язання, зважені за ступенем кредитного ризику становлять 376 млн грн.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 3

Розрахувати і порівняти з нормативним значенням достатність основного капіталу (Н3) банківської установи, якщо:

- обсяг основного капіталу банківської установи становить 680 млн грн;
- сумарні активи і позабалансові зобов'язання, зважені на відповідні коефіцієнти кредитного ризику становлять 7 млрд грн.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 4

На вимогу регулюючих органів визначити регулятивний капітал банку, якщо:

- акціонерний капітал становить 291 млн грн;
- резерви – 160 млн грн;
- нерозподілений прибуток – 83 млн грн;
- субординовані зобов'язання – 97 млн грн.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 5

Визначити балансову вартість капіталу банківської установи, якщо:

- балансова вартість активів 874 млн грн;
- балансова вартість зобов'язань 729 млн грн.

Пояснити результат при значному відхиленні ринкової вартості від первісної балансової вартості.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 6

Залучені ресурси банківської установи становлять 5 млн грн, а норма обов'язкового резерву — 10%. Якими будуть у цьому випадку кредитні ресурси банківської установи?

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

Завдання ІІІ. Дайте відповіді на тестові запитання:

1. Які види нагляду охоплює пруденційне регулювання?

А) виключно виїзні види нагляду;
Б) виключно безвиїзні види нагляду;
В) як безвиїзні, так і виїзні види нагляду;
Г) фінансові види нагляду.

2. Як називається нагляд, що полягає у проведенні попереднього контролю за діяльністю банків на підставі даних фінансової та статистичної звітності банків, та іншої інформації, що надходить до НБУ?

А) виїзний;
Б) безвиїзний;
В) дистанційний;
Г) безконтактний.

3. Що не є завданням безвиїзного нагляду?

А) установлення контролю зі сторони НБУ за визначеними для банків обмеженнями та вимогами відповідно до розроблених періодичних форм звітності ;
Б) проведення комплексного аналізу звітності банків та розрахунків їх економічних нормативів;
В) скорочення чисельності банківських установ;
Г) створення інформаційної бази з метою використання її даних для прогнозування банківської діяльності та планування поточного контролю.

4. Що вважається синонімом безвиїзного нагляду?

А) попередній контроль;
Б) банківський аудит;
В) інформаційне оцінювання;
Г) дистанційне регулювання.

5. На підставі чого здійснюється попередній нагляд?

А) інформації клієнтів банківської установи;
Б) звітності банку, яку отримує НБУ;
В) інформації банків-конкурентів, яку отримує НБУ;
Г) фінансово-економічного стану країни.

6. Ким перевіряється фінансова звітність банків, яка подається до НБУ?

А) представником відділу внутрішнього контролю;
Б) Державною Податковою Службою України;
В) Міністерством фінансів України;
Г) аудитором.

7. Яка інформація оприлюднюється банком?

А) річна фінансова звітність;
Б) аудиторський висновок;
В) інформація про власників істотної участі в банку;
Г) всі відповіді вірні.

8. Які економічні нормативи є необов'язковими до виконання?

А) нормативи капіталу;
Б) нормативи прибутковості;
В) нормативи ліквідності;
Г) нормативи кредитного ризику.

9. Який з представлених нормативів не належить до нормативів капіталу?

А) мінімальний розмір регулятивного капіталу;
Б) достатність (адекватність) регулятивного капіталу;
В) короткострокова ліквідність;
Г) достатність основного капіталу.

10. Який з представлених нормативів не належить до нормативів ліквідності?

А) короткострокова ліквідність;
Б) загальна сума інвестування;
В) немає вірної відповіді;
Г) вірні відповіді а) і б).

11. Який з представлених нормативів не належить до нормативів кредитного ризику?

А) максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента;
Б) норматив великих кредитних ризиків;
В) максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами;
Г) загальна сума інвестування.

12. Основним призначенням чого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе у процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків?

А) готівкових коштів;
Б) регулятивного капіталу;
В) поточних зобов'язань банку;
Г) банківських металів.

13. Що не є складовою основного капіталу банку?

А) фактично сплачений зареєстрований статутний капітал;
Б) прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу;

В) поточні зобов’язання банку;
Г) додаткові внески акціонерів у статутний капітал.

14. Що є синонімом основного капіталу банку?

А) статутний капітал банку;
Б) зареєстрований капітал;
В) регулятивний капітал;
Г) капітал 1-го рівня.

15. Що є синонімом додаткового капіталу банку?

А) статутний капітал банку;
Б) зареєстрований капітал;
В) регулятивний капітал;
Г) капітал 2-го рівня.

16. Що не є складовою додаткового капіталу банку?

А) статутний капітал;
Б) резерви під заборгованість за кредитними операціями;
В) результат переоцінки основних засобів, що включався до суми регулятивного капіталу банків станом на кінець року;
Г) результат поточного та звітного року (прибуток), зменшений на суму: нарахованих доходів, неотриманих понад 30 днів із дати їх нарахування, строк сплати яких не настав,зменшених на суму сформованих резервів за цими доходами; прострочених нарахованих доходів, зменшених на суму сформованих резервів за цими доходами.

17. Як називаються звичайні не забезпечені банком боргові капітальні інструменти (складові елементи капіталу), які відповідно до договору не можуть бути взяті з банку раніше п’яти років, а у разі банкрутства чи ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій усіх інших кредиторів?

А) статутний капітал;
Б) поточні інструменти;
В) субординований борг;
Г) зареєстрований капітал.

18. Який граничний розмір додаткового капіталу банку під час розрахунку загальної суми регулятивного капіталу?

А) 25% основного капіталу;
Б) 50% основного капіталу;

В) 75% основного капіталу;
Г) 100% основного капіталу.

ТЕМА 6

Інспектування банків (2 год.)

Мета – засвоїти сутність, завдання і етапи процесу виїзного інспектування; вивчити види та особливості проведення інспекційних перевірок; отримати практичні навички здійснення виїзного інспектування, складання Звіту про підготовку до інспектування і аудиторського висновку.

Питання для розгляду:

1) Форми звітності банківських установ, що подаються до НБУ для розрахунку економічних нормативів.
2) Методика розрахунку економічних нормативів.
3) Вимоги НБУ до значень економічних нормативів.
4) Нормативна база безвиїзного нагляду.

Ключові поняття: виїзне інспектування банків, комплексна перевірка, тематична перевірка, планова і позапланова перевірка, банківська таємниця, висновок про інспектування, зовнішній і внутрішній аудит, аудиторський висновок.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 6

Завдання І. Розв’яжіть три задачі:

ЗАДАЧА 1.

Уявіть собі ситуацію, коли під час здійснення безвиїзного нагляду АТ «Орест банк» було виявлено факти подання до НБУ недостовірної інформації та звітності. Визначити, за яких умов НБУ має право прийняти рішення про проведення позапланової інспекційної перевірки та визначте порядок дій НБУ у разі прийняття такого рішення.

РОЗВ’ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

ЗАДАЧА 2

Відомо, що НБУ збирається провести планову інспекційну перевірку філіалу АТ «Великбанк», що діє на митній території України протягом чотирьох років. Визначити дії НБУ на етапі підготовки інспекційної перевірки. Як оформлюється повідомлення для об'єкта перевірки, яку інформацію повинно воно містити і які вимоги щодо строків його надання? Якому виду інспекційної перевірки підлягає філія АТ «Великбанк» відповідно до плану інспекційних перевірок?

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 3

НБУ за результатами інспекційної перевірки ПАТ «Старокиївський банк» виявлено факти порушення банківського законодавства та подання недостовірної звітності, що не відображає його реального фінансового стану. Зокрема встановлено незадовільну якість активів і необхідність доформування під них резервів, а також недостатність розміру капіталу для покриття ризиків у діяльності ПАТ «Старокиївський банк».

З огляду на зазначене, у травні поточного року ПАТ «Старокиївський банк» було віднесено до категорії проблемних та встановлено строк для приведення його діяльності відповідно до вимог законодавства, вжиття заходів щодо доформування резервів та нарощення капіталу.

Проте власники ПАТ «Старокиївський банк» у цей період не вживали заходів щодо фінансової підтримки ПАТ «Старокиївський банк», насамперед

шляхом додаткової капіталізації. Навпаки були спроби виведення з банку коштів. Також ПАТ «Старокиївський банк» не було розроблено прийнятного плану заходів щодо приведення своєї діяльності відповідно до вимог законодавства. Плани, які подавались ПАТ «Старокиївський банк» до НБУ, не містили реальних заходів та не враховували вимог та зауважень регулятора. Крім того, у діяльності банку були виявлені нові порушення, які призводили до подання недостовірної звітності.

Визначити, які дії повинен здійснити НБУ та обґрунтувати свою відповідь.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

Завдання ІІ. Дайте відповіді на тестові запитання:

1. Як називається проведення поточного контролю за діяльністю банків з виїздом на місця на підставі вивчення та аналізу первинної документації та зіставлення її з даними звітності, яка подається до НБУ?

А) дистанційний контроль;
Б) поточна перевірка;
В) інспектування банків;
Г) банківський аудит.

2. Суб'єкти проведення поточного контролю (інспектування банків):

А) Міністерство фінансів України;
Б) Департамент інспектування банків НБУ та територіальні управління НБУ;
В) аудиторські компанії;
Г) Кабінет Міністрів України.

3. Об'єкти проведення поточного контролю (інспектування банків):

А) Міністерство фінансів України;
Б) Департамент інспектування банків НБУ та територіальні управління НБУ;
В) банк – юридична особа, відокремлені підрозділи банку, філії іноземного банку, учасники банківської групи, особи, щодо яких є достовірна інформація про здійснення цією особою банківської діяльності без банківської ліцензії;
Г) Кабінет Міністрів України.

4. Мета інспектування банків:

А) визначення рівня безпеки і стабільності операцій банку, достовірності звітності банку і дотримання банком ЗУ «Про банки і банківську діяльність», а також нормативно-правових актів НБУ;
Б) зниження рівня безпеки і стабільності операцій банку;
В) скорочення чисельності діючих банківських установ в країні;
Г) зміна керівного складу банківських установ.

5. Частота здійснення планових інспекційних перевірок банківських установ:

А) не частіше одного разу на місяць;
Б) не частіше одного разу на квартал;
В) не частіше одного разу на рік;
Г) не частіше одного разу на три роки.

6. Частота здійснення планових інспекційних перевірок банківських установ:

А) не рідше одного разу на місяць;
Б) не рідше одного разу на квартал;
В) не рідше одного разу на рік;
Г) не рідше одного разу на три роки.

7. Коли здійснюється перша планова інспекційна перевірка банків?

А) не раніше ніж через один місяць з дня отримання банком банківської ліцензії;
Б) не раніше ніж через три місяці з дня отримання банком банківської ліцензії не рідше одного разу на рік;
В) не раніше ніж через дванадцять місяців з дня отримання банком банківської ліцензії;
Г) не раніше ніж через тридцять шість місяців з дня отримання банком банківської ліцензії.

8. Що не є підставою для проведення позапланової інспекційної перевірки банків?

А) виявлення під час здійснення безвиїзного нагляду суттєвого погіршення фінансового стану банку;
Б) наявність фактів, що можуть свідчити про здійснення об'єктом перевірки ризикової діяльності, що загрожує інтересам вкладників або інших кредиторів;
В) подання недостовірної інформації або звітності;
Г) проведення планової інспекційної перевірки у попередньому році.

9. Чи допускається надання матеріалів перевірки третім особам у разі, якщо в матеріалах перевірки відсутні дані про факти порушень законодавства?

А) так;
Б) так, за умови письмової заяви третіх осіб;
В) ні;
Г) ні, крім надання матеріалів перевірки Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

10. На якому етапі проведення інспекційних перевірок відбувається направлення запитів відповідним структурним підрозділам НБУ щодо надання інформації для планування інспекційної перевірки?

А) на етапі підготовки до проведення інспектування (1 етап);
Б) під час процесу інспектування (2 етап);
В) при оформленні результатів інспекційної перевірки (3етап);
Г) на будь-якому з етапів.

11. На якому етапі проведення інспекційних перевірок відбувається перевірка організації роботи банку з питань дотримання вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом?

А) на етапі підготовки до проведення інспектування (1 етап);
Б) під час процесу інспектування (2 етап);
В) при оформленні результатів інспекційної перевірки (3етап);
Г) на будь-якому з етапів.

12. Що перевіряється при перевірці банківської установи з питань банківського нагляду?

А) капітал, надходження;
Б) якість активів, ліквідність;
В) менеджмент, чутливість до ринкових ризиків;
Г) всі відповіді вірні.

13. Що перевіряється при оцінці впливу якості активів (у т.ч. позабалансових) на ліквідність, капітал, надходження?

А) надходження;
Б) якість активів;
В) менеджмент;
Г) чутливість до ринкових ризиків.

14. Що перевіряється при оцінці здатності керівництва різних рівнів планувати, реагувати на умови, що змінюються, а також управляти ризиками; обізнаності вищого керівництва зі справами банку?

А) надходження;
Б) якість активів;
В) менеджмент;
Г) чутливість до ринкових ризиків.

15. Що перевіряється при оцінці ефективності системи ціноутворення?

А) надходження;
Б) якість активів;
В) менеджмент;
Г) чутливість до ринкових ризиків.

16. Що перевіряється при оцінці методів визначення ризику ліквідності, що використовуються банком?

А) надходження;
Б) ліквідність;
В) менеджмент;
Г) чутливість до ринкових ризиків.

17. Що перевіряється при оцінці ефективності системи управління операційним ризиком, у т.ч. ступеня її автоматизації?

А) надходження;

Б) ліквідність;
В) менеджмент;
Г) чутливість до ринкових ризиків.

18. Що перевіряється при оцінці адекватності положень та процедур банку щодо ринкових ризиків?

А) надходження;
Б) ліквідність;
В) менеджмент;
Г) чутливість до ринкових ризиків.

19. Що не відноситься до прав інспектора банківських перевірок?

А) вільний доступ до всіх документів та інформації об'єкта перевірки, у т.ч. до тих, що становлять банківську чи комерційну таємницю;
Б) вільний доступ у робочий час до всіх приміщень об'єкта перевірки;
В) вимога від об'єкта перевірки надання будь-якої інформації, необхідної для здійснення перевірки;
Г) перевірка будь-якої звітності банків-конкурентів об'єкта перевірки.

20. Що не відноситься до обов'язків інспектора банківських перевірок?

А) дотримання вимог законодавства України, у т.ч. нормативно-правових актів НБУ;
Б) сумлінність, вчасність та якість виконання своїх службових обов'язків;
В) сумлінність, вчасність та якість виконання доручень керівництва;
Г) розголошення інформації, що становить банківську чи службову таємницю або має конфіденційний характер та стала відома йому під час виконання службових обов'язків.

ТЕМА 7

Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою «CAMELS» (2 год.)

Мета – засвоїти теоретичні положення порядку оцінювання діяльності банків за рейтинговою системою «CAMELS»; отримати практичні навички визначення основних компонентів рейтингового оцінювання банку за системою «CAMELS» та сукупного рейтингу банку.

Питання для розгляду:

1) Необхідність застосування рейтингового оцінювання банків.
2) Основні компоненти рейтингового оцінювання банку за системою «CAMELS».

3) Визначення сукупного рейтингу банку**.**
4) Порядок погодження та затвердження рейтингу банку**.**

Ключові поняття: рейтингування банківських установ, система «CAMELS», сукупний рейтинг.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 7

Завдання І. Розв’яжіть три задачі:

ЗАДАЧА 1.

Розрахувати зведений рейтинг діяльності ПАТ «Кане Корсо банк» за системою «CAMELS» на основі даних таблиці та зробити відповідні висновки.

Компоненти	Достатність капіталу (С)	Якість активів (А)	Менеджмент (М)	Надходження (Е)	Ліквідність (L)	Чутливість до ринкового ризику
Бали	2	1	2	3	2	2

РОЗВ’ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

ЗАДАЧА 2

Показники регулятивного капіталу ПАТ «Ніка банк», адекватності основного і регулятивного капіталу перевищують встановлені нормативні значення. В банку спостерігається високий і стабільний рівень надходжень, що забезпечує йому прибуткову діяльність. Добре врегульований процес зростання

капіталу, який визначено політикою банку і підтверджується фактичними даними показників діяльності банку.

Керівництво банку здатне визначити ризики, пов'язані з банківськими операціями, та їх вплив на достатність регулятивного капіталу, і сформувати в повному обсязі резерви під активні операції. Акціонери здатні, у разі потреби, нарощувати капітал, розмір дивідендів обґрунтований і забезпечує дохід акціонерам, не перешкоджаючи необхідному зростанню статутного та /або регулятивного капіталу. В банку є незначний рівень негативно класифікованих активів (з урахуванням сформованих резервів під ці активи).

Визначити рейтингове оцінювання достатності капіталу банку за рейтинговою системою «CAMELS».

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 3

НБУ встановив, що обсяги нестандартних активів та/або негативно класифікованих за результатами інспекційної перевірки більші, ніж за даними банку, але разом із тим вони не загрожують капіталу банку, а керівництво звернуло на цей факт належну увагу та має намір і змогу виправити ситуацію. Критерії надання кредитів, здійснення інших активних операцій та методи контролю з боку керівництва мають деякі недоліки. Потребують удосконалення порядок ідентифікації осіб та процедури здійснення операцій з інсайдерами банку.

Активні операції банку (крім кредитних та операцій з цінними паперами) малоприбуткові, пов'язані з дещо підвищеним ризиком, але не становлять реальної загрози для ліквідності і платоспроможності банку.

Визначити рейтингове оцінювання якості активів банку за рейтинговою системою «CAMELS».

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

ЗАДАЧА 4

НБУ встановив, що керівництво ПАТ «Ніка банк» досвідчене і компетентне, всі основні показники фінансової діяльності банку відповідають нормативним вимогам, а деякі перевищують їх, повне розуміння керівництвом ризиків, пов'язаних із діяльністю банку, економічного середовища та відповідне реагування на зміни в ньому, наявність належного внутрішнього аудиту та належне здійснення ним своїх функцій. Спостерігається виважений підхід до планування, розроблення внутрішніх положень, процедур та засобів контролю, а також активний контроль за їх виконанням, відсутність ознак кредитування інсайдерів на більш сприятливих умовах, належний рівень роботи спостережної ради щодо визначення політики банку та її тісне співробітництво з правлінням (радою директорів) банку.

Організаційна структура банку є досконалою (оптимальною), наявність постійно діючої програми підготовки кадрів, відповідальне ставлення

правління (ради директорів) та спостережної ради банку до зауважень та рекомендацій НБУ.

Відсутні зауваження щодо виконання банком вимог законодавства з питань запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, а також щодо встановлених у банку правил проведення внутрішнього фінансового моніторингу та програм його здійснення.

Визначити рейтингове оцінювання менеджменту банку за рейтинговою системою «CAMELS».

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАДАЧА 5

НБУ встановив, що керівництво ПАТ «Ніка банк» добре розуміє баланс банку, знає своїх клієнтів і економічну ситуацію. Обсяг ліквідних активів достатній для задоволення щоденного попиту на кредити та непередбачені зміни в ньому, а також для виконання зобов'язання банку в разі як очікуваних, так і непередбачених змін у обсязі депозитів.

У банку мінімально залучають міжбанківські кредити для забезпечення потреб у ліквідності, запроваджений, обґрунтований та детальний процес планування, контролю і моніторингу ліквідності.

Працівники банку мають достатню кваліфікацію і досвід для підтримки певних пропорцій (відповідностей) між строками отримання коштів і погашення, наприклад, строки повернення кредитів співпадають із відповідними строками погашення платежів за депозитами з відповідними строками погашення, що підтверджуються даними балансу. Депозитна база

банку адекватно диверсифікована як щодо строків погашення, так і щодо діапазону контрагентів, тобто він має коротко-, середньо-, довгострокові депозити від фізичних осіб, приватних підприємців, підприємств, банків тощо. Виконуються вимоги щодо ліквідності банку.

Визначити рейтингове оцінювання ліквідності банку за рейтинговою системою «CAMELS».

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Завдання ІІ. Дайте відповіді на тестові запитання:

1. Мета здійснення рейтингування банків:

А) складання переліку банків, які підлягають плановій перевірці;
Б) виокремлення банків, які мають бути ліквідовані;
В) одержання інформації про позицію банку на ринку та визначення наявності у нього певних конкурентних переваг;
Г) вірна відповідь відсутня.

2. Учасники фінансового ринку, зацікавлені у здійсненні рейтингування банків:

А) кредитори;

Б) інвестори;
В) органи банківського нагляду;
Г) всі вірні відповіді.

3. Який підхід при розробці рейтингів банків ґрунтується на використанні досвіду та кваліфікації фахівців у сфері банківської діяльності та передбачає визначення на основі всієї доступної їм інформації якісних оцінок стану та перспектив діяльності банку?

А) перспективний;
Б) експертний;
В) кваліфікований;
Г) бухгалтерський.

4. Який підхід при розробці рейтингів банків передбачає оцінку стану банку виключно на основі його офіційної фінансової звітності, аналізу кількісних показників і рівня виконання встановлених вимог?

А) перспективний;
Б) експертний;
В) кваліфікований;
Г) бухгалтерський.

5. Як називається компонент рейтингової системи «CAMELS», який полягає у спроможності забезпечення повернення активів, вплив проблемних активів на загальний фінансовий стан банку?

А) достатність капіталу (capital adequacy);
Б) якість активів (asset quality);
В) менеджмент (management);
Г) надходження (earnings).

6. Як називається компонент рейтингової системи «CAMELS», який передбачає оцінку розміру капіталу банку щодо його достатності для захисту інтересів вкладників і підтримки платоспроможності?

А) достатність капіталу (capital adequacy);
Б) якість активів (asset quality);
В) менеджмент (management);
Г) надходження (earnings).

7. Як називається компонент рейтингової системи «CAMELS», який полягає в оцінці методів управління банком щодо ефективності діяльності, встановленого порядку праці, методів контролю?

А) достатність капіталу (capital adequacy);
Б) якість активів (asset quality);
В) менеджмент (management);

Г) надходження (earnings).

8. Як називається компонент рейтингової системи «CAMELS», який полягає в оцінці достатності доходів банку для його перспективного розвитку?

А) достатність капіталу (capital adequacy);
Б) якість активів (asset quality);
В) менеджмент (management);
Г) надходження (earnings).

9. Як називається компонент рейтингової системи «CAMELS», який полягає в оцінці здатності банку забезпечити своєчасне та повне поєднання джерел надходження та використання коштів?

А) ліквідність (liquidity);
Б) якість активів (asset quality);
В) менеджмент (management);
Г) надходження (earnings).

10. Як називається компонент рейтингової системи «CAMELS», який полягає в оцінці ступеня реагування банку на зміну ситуації на ринку?

А) ліквідність (liquidity);
Б) чутливість до ринкового ризику (sensitivity);
В) менеджмент (management);
Г) надходження (earnings).

11. Який висновок доцільно зробити в ситуації, коли банк отримав комплексну рейтингову оцінку «1» або «2» за рейтинговою системою «CAMELS»?

А) банк, що оцінювався, доцільно вважати надійним за всіма показниками, здатним протистояти більшості економічних спадів, а керівництво достатньо кваліфікованим;
Б) банк, що оцінювався, має суттєві недоліки, що здатні призвести до значних проблем з платоспроможністю та ліквідністю, якщо не будуть виправлені за обгрунтовано визначений для цього час;
В) банк, що оцінювався, має серйозні проблеми, що вимагають ретельного нагляду і спеціальних оздоровчих заходів;
Г) загальна платоспроможність банку під загрозою, потрібні негайні конкретні дії служби банківського нагляду.

12. Який висновок доцільно зробити в ситуації, коли банк отримав комплексну рейтингову оцінку «3» за рейтинговою системою «CAMELS»?

А) банк, що оцінювався, доцільно вважати надійним за всіма показниками, здатним протистояти більшості економічних спадів, а керівництво достатньо кваліфікованим;
Б) банк, що оцінювався, має суттєві недоліки, що здатні призвести до значних проблем з платоспроможністю та ліквідністю, якщо не будуть виправлені за обгрунтовано визначений для цього час;
В) банк, що оцінювався, має серйозні проблеми, що вимагають ретельного нагляду і спеціальних оздоровчих заходів;
Г) загальна платоспроможність банку під загрозою, потрібні негайні конкретні дії служби банківського нагляду.

13. Який висновок доцільно зробити в ситуації, коли банк отримав комплексну рейтингову оцінку «4» або «5» за рейтинговою системою «CAMELS»?

А) банк, що оцінювався, доцільно вважати здатним протистояти більшості економічних спадів, а керівництво достатньо кваліфікованим;
Б) банк, що оцінювався, має суттєві недоліки, що здатні призвести до значних проблем з платоспроможністю та ліквідністю, якщо не будуть виправлені за обгрунтовано визначений для цього час;
В) банк, що оцінювався, має серйозні проблеми, що вимагають ретельного нагляду і спеціальних оздоровчих заходів;
Г) банк, що оцінювався, є надійним за всіма показниками.

14. Які фактори оцінки капіталу банків досліджуються за методикою рейтингової системи «CAMELS»?

А) відповідність обсягу регулятивного капіталу напрямам діяльності банку; наміри і можливості акціонерів щодо нарощування статутного капіталу з метою мінімізації ризиків, притаманних діяльності банку; прибутковість та її вплив на регулятивний капітал банку;
Б) співвідношення між обсягом нестандартних активів та сукупними активами; рівень активів з негативною класифікацією з урахуванням сформованих резервів під ці активи в сукупних активах; концентрація за активними операціями щодо одного позичальника або групи пов’язаних позичальників;
В) оперативність, вчасність та адекватність рішень щодо управління активами і пасивами; тенденції, обсяг і джерела ліквідних активів; стабільність залучених коштів, відповідність строків і сум повернення залучених та розміщених коштів;
Г) кількість кредиторів і банківських карток.

15. Які фактори оцінки стану активів банків досліджуються за методикою рейтингової системи «CAMELS»?

А) відповідність обсягу регулятивного капіталу напрямам діяльності банку; наміри і можливості акціонерів щодо нарощування статутного капіталу з метою мінімізації ризиків, притаманних діяльності банку; прибутковість та її вплив на регулятивний капітал банку;
Б) співвідношення між обсягом нестандартних активів та сукупними активами; рівень активів з негативною класифікацією з урахуванням сформованих резервів під ці активи в сукупних активах; концентрація за активними операціями щодо одного позичальника або групи пов'язаних позичальників;
В) оперативність, вчасність та адекватність рішень щодо управління активами і пасивами; тенденції, обсяг і джерела ліквідних активів; стабільність залучених коштів, відповідність строків і сум повернення залучених та розміщених коштів;
Г) кількість кредиторів і банківських карток.

16. Які фактори оцінки стану ліквідності банків досліджуються за методикою рейтингової системи «CAMELS»?

А) відповідність обсягу регулятивного капіталу напрямам діяльності банку; наміри і можливості акціонерів щодо нарощування статутного капіталу з метою мінімізації ризиків, притаманних діяльності банку; прибутковість та її вплив на регулятивний капітал банку;
Б) співвідношення між обсягом нестандартних активів та сукупними активами; рівень активів з негативною класифікацією з урахуванням сформованих резервів під ці активи в сукупних активах; концентрація за активними операціями щодо одного позичальника або групи пов'язаних позичальників;
В) оперативність, вчасність та адекватність рішень щодо управління активами і пасивами; тенденції, обсяг і джерела ліквідних активів; стабільність залучених коштів, відповідність строків і сум повернення залучених та розміщених коштів;
Г) кількість кредиторів і банківських карток.

17. Чиєю власністю є рейтинг банку?

А) власністю Національного банку і конфіденційною інформацією, призначеною тільки для внутрішнього використання, та не підлягає опублікуванню в засобах масової інформації;
Б) власністю Міністерства фінансів України та інформацією, призначеною для опублікування в засобах масової інформації;
В) власністю банку та інформацією, призначеною для опублікування в засобах масової інформації;
Г) власністю всіх зацікавлених користувачів.

18. Що визначається за результатами складання звіту про інспектування та встановлення рейтингової оцінки за системою «CAMELS»?

А) стратегія подальшого нагляду;
Б) стратегія розвитку конкретного банку;
В) керівний склад банку;
Г) прибутки та збитки банку.

19. Які дії здійснює НБУ за результатами обґрунтування і обговорення з керівництвом банку стратегії нагляду та адекватних заходів впливу?

А) звільнення керівництва банку;
Б) контроль за станом виконання зауважень і рекомендацій, а також письмових угод, програм фінансового оздоровлення, програм капіталізації та інших регуляторних актів за їх наявності;
В) розширення переліку банківських послуг;
Г) вірні всі відповіді.

20. Під час якої процедури використання рейтингової системи «CAMELS» є найбільш поширеним?

А) звільнення керівництва банку;
Б) інспектування;
В) надання банківської ліцензії;
Г) вірні всі відповіді.

ТЕМА 8

Банківський нагляд на основі оцінки ризиків (2 год.)

Мета – засвоїти теоретичні положення банківського нагляду на основі оцінки ризиків; отримати практичні навички класифікації ризиків.

Питання для розгляду:

1) Мета і завдання нагляду на основі оцінки ризиків.
2) Економічна сутність категорії «банківський ризик».
3) Причини виникнення ризиків банку**.**
4) Існуючі підходи до класифікації ризиків**.**

Ключові поняття: нагляд на основі ризиків, система управління ризиками, кредитний ризик, ризик ліквідності, ризик зміни процентної ставки, ринковий ризик, валютний ризик, операційно-технологічний ризик, ризик репутації, юридичний ризик, стратегічний ризик.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 8

Завдання І. Побудуйте схему позиціонування ризику в системі «Базель І» і «Базель ІІ».

Завдання ІІ. Розв'яжіть задачу:

ЗАДАЧА 1.

За результатами планової інспекційної перевірки банку встановлено:

1.Фактори для оцінювання кількості кредитного ризику:

А) здійснюється ефективна диверсифікація кредитного ризику;

Б) рівень наданих кредитів і зобов'язань про надання кредитів є низьким відносно загальних активів;

В) відношення кредитів і кредитних зобов'язань до регулятивного капіталу є помірним;

Г) зростання активів, що генерують кредитний ризик, є плановим і відповідає досвіду та операційним можливостям керівництва і персоналу;

Д) розширення обсягів кредитування є виправданим щодо структури, строків, рівня зростання або способів розрахунків;

Е) є обмежена кількість винятків зі встановлених процедур та практики здійснення активних операцій;

Ж) вартість та якість забезпечення захищають від кредитного ризику;

И) рівень прострочених та безнадійних кредитів за балансовою класифікацією є помірним і тенденція є стабільною;

К) рівень негативно класифікованих активів помірний;

Л) негативно класифіковані активи можуть бути повернуті, але за умови вжиття банком певних заходів;

М) можливі втрати за активними операціями не повинні серйозно вичерпати наявні резерви або вимагають створення більш ніж звичайних резервів. Потенційні втрати надходжень або капіталу через кредитний ризик є контрольованими.

2.Фактори для оцінювання якості управління кредитним ризиком банку:

А) наявна внутрішня нормативна база щодо активних операцій, затверджена згідно з принципами кооперативного управління, ефективно встановлює і доводить до виконавців цілі роботи портфелів, толерантність до ризику, процедури і практику здійснення активних операцій та визначення допустимого рівня ризику;

Б) керівництво повністю розуміє всі аспекти кредитного ризику, здатне передбачати і своєчасно та адекватно реагувати на зміни ринкових умов кредитування;

В) інформаційні системи управління забезпечують достовірну, своєчасну і повну інформацію про портфелі. Керівництво і спостережна рада банку отримують відповідні звіти для аналізування і розуміння параметрів кредитного ризику банку;

Г) рівень комплектації і кваліфікація персоналу загалом відповідають розміру і складності портфелів активних операцій. Плинність кадрів може створювати певні розриви в управлінні портфелем. Є певна непослідовність у процесі навчання та підвищення кваліфікації персоналу;
Д) аналіз кредитного ризику і системи кількісного оцінювання та моніторингу ризиків є задовільним;
Е) класифікація якості портфеля активних операцій достатньою мірою відображається за допомогою внутрішніх рейтингів;
Ж) перевірка стану кредитної діяльності та внутрішній і зовнішній аудит кредитних операцій є прийнятними;
И) методологія розрахунку резервів під можливі втрати за активними операціями є загалом адекватною, забезпечується прийнятне покриття ризиків.

Проаналізувати діяльність банку за системою оцінки ризиків.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

Завдання ІІІ. Дайте відповіді на тестові запитання:

1. Головний об'єкт контролю з боку наглядового органу при здійсненні ризик-орієнтованого нагляду:

А) система управління ризиками;
Б) менеджмент;
В) капітал банку;
Г) кількість кредитних операцій.

2. Можливість того, що певні події, очікувані чи неочікувані, можуть спричинити негативний вплив на рівень капіталу або надходжень банку:

А) негативний результат;
Б) втрата ліквідності;
В) втрата капіталу;
Г) ризик.

3. Основні функції систем управління ризиками:

А) виявлення (ідентифікація) ризику;
Б) контроль і моніторинг;
В) вимірювання ризику;
Г) всі відповіді вірні.

4. Яка з основних функцій систем управління ризиками включає стратегічне планування діяльності банку, операційне планування та складання бюджету, встановлення лімітів щодо окремих підрозділів, напрямів, операцій, а також планування на випадок кризових обставин?

А) виявлення (ідентифікація) ризику;
Б) контроль;
В) вимірювання ризику;
Г) моніторинг.

5. Яка з основних функцій систем управління ризиками включає розробку відповідних положень, або політик за напрямками діяльності, розробку операційних процедур, чітке делегування повноважень та відповідальності, системний підхід до управління персоналом та формалізацію послідовних етапів процесу прийняття рішень?

А) виявлення (ідентифікація) ризику;
Б) контроль;
В) вимірювання ризику;
Г) моніторинг.

6. Яка з основних функцій систем управління ризиками включає ефективну організацію інформаційних систем управління, виконання вимог міжнародних стандартів щодо порядку організації внутрішнього аудиту та порядку проведення зовнішнього аудиту, організації незалежних перевірок?

А) виявлення (ідентифікація) ризику;
Б) контроль;
В) вимірювання ризику;
Г) моніторинг.

7. Яка з основних функцій систем управління ризиками спирається на дані спеціальних звітів (звіти щодо відхилень від планів та бюджету, звіти щодо вартості під ризиком, капіталу під ризиком, звіти щодо результатів діяльності, моделювання (стрес-тестування))?

А) виявлення (ідентифікація) ризику;
Б) контроль;
В) вимірювання ризику;
Г) моніторинг.

8. Як називається процес, за допомогою якого банк виявляє ризики, здійснює оцінку їх величини, проводить моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними видами ризиків?

А) управління ризиками;
Б) контроль ризикових позицій;
В) ідентифікація ризиків;
Г) моніторинг ризиків.

9. Який з представлених ризиків може бути кількісно оцінений?

А) ризик репутації;
Б) юридичний ризик;
В) стратегічний ризик;
Г) кредитний ризик.

10. Який з представлених ризиків може бути кількісно оцінений?

А) ризик репутації;
Б) юридичний ризик;
В) стратегічний ризик;
Г) ризик зміни процентної ставки.

11. Який з представлених ризиків не може бути кількісно оцінений?

А) ризик ліквідності;
Б) юридичний ризик;
В) валютний ризик;
Г) ризик зміни процентної ставки.

12. Як називається наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання виконувати умови будь-якої фінансової угоди із банком/його підрозділом або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання?

А) ризик ліквідності;
Б) юридичний ризик;

В) валютний ризик;
Г) кредитний ризик.

13. Який з основних банківських ризиків визначається як наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність банку виконати свої зобов'язання в належні строки, не зазнавши при цьому неприйнятних втрат?

А) ризик ліквідності;
Б) юридичний ризик;
В) валютний ризик;
Г) кредитний ризик.

14. Яку назву має банківський ризик, а саме наявний або потенційний ризик для надходжень або капіталу, який виникає внаслідок несприятливих змін процентних ставок?

А) ризик репутації;
Б) юридичний ризик;
В) стратегічний ризик;
Г) ризик зміни процентної ставки.

15. Яку назву має банківський ризик, а саме наявний або потенційний ризик для надходжень або капіталу, який виникає через несприятливі коливання вартості цінних паперів, товарів і курсів іноземних валют за тими інструментами, які є в торговельному портфелі?

А) ризик репутації;
Б) ринковий ризик;
В) стратегічний ризик;
Г) ризик зміни процентної ставки.

16. Яку назву має банківський ризик, а саме наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют та цін на банківські метали?

А) ризик репутації;
Б) ринковий ризик;
В) валютний ризик;
Г) ризик зміни процентної ставки.

17. Яку назву має банківський ризик, який полягає в тому, що несприятливі коливання курсів іноземних валют впливають на реальну вартість відкритих валютних позицій?

А) ризик репутації;
Б) ринковий ризик;

В) ризик трансакції;
Г) ризик зміни процентної ставки.

18. Яку назву має потенційний ризик для існування банку, що виникає через недоліки корпоративного управління, системи внутрішнього контролю або неадекватність інформаційних технологій і процесів оброблення інформації з точки зору керованості, універсальності, надійності, контрольованості і безперервності роботи?

А) ризик репутації;
Б) ринковий ризик;
В) валютний ризик;
Г) операційно-технологічний ризик.

19. Яку назву має наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, що виникає через несприятливе сприйняття іміджу фінансової установи клієнтами, контрагентами, акціонерами або органами нагляду?

А) ризик репутації;
Б) ринковий ризик;
В) валютний ризик;
Г) операційно-технологічний ризик.

20. Яку назву має наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, що виникає через порушення або недотримання банком вимог законів, нормативно-правових актів, договорів, прийнятої практики або етичних норм, а також через можливість двозначного тлумачення?

А) ризик репутації;
Б) ринковий ризик;
В) валютний ризик;
Г) юридичний ризик.

ТЕМА 9

Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ (2 год.)

Мета – засвоїти теоретичні положення застосування заходів впливу до банків в Україні; отримати практичні навички виокремлення заходів впливу до банків в Україні, що застосовуються НБУ.

Питання для розгляду:

1) Заходи впливу, що застосовуються НБУ.

2) Застосування письмового застереження та укладання письмової угоди з комерційним банком.
3) Прийняття програми фінансового оздоровлення банку**.**
4) Установлення для банку підвищених економічних нормативів**.**

Ключові поняття: заходи впливу до банку, особливий режим контролю, проблемний банк.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 9

Завдання І. Розв'яжіть три задачі:

ЗАДАЧА 1.

За результатами інспекційної перевірки банку виявлено порушення порядку, строків і технології виконання операцій, що встановлені нормативно-правовими актами НБУ. Подібне порушення виявлено втретє протягом календарного року.

Визначіть розмір штрафу, що накладається на банк, якщо його статутний капітал становить 535 млн грн.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

ЗАДАЧА 2.

НБУ на підставі матеріалів інспекційної планової перевірки застосовано до банку письмове застереження, в якому НБУ висловив банку своє занепокоєння станом його справ, указав на допущені порушення з метою їх усунення та конкретні заходи, яких йому необхідно вжити з метою уникнення ризикової банківської практики та запобігання порушенням

нормативно-правових актів банківської діяльності, установив строки їх усунення, зокрема, щодо:

- усунення порушень банком економічних нормативів;
- коригування фінансової звітності банку за результатами інспекційної планової перевірки.

Визначити порядок застосування НБУ до банків письмового застереження. Пояснити, як повинен діяти банк після отримання письмового застереження НБУ.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

ЗАДАЧА 3.

НБУ на підставі матеріалів інспекційної планової перевірки надіслано до банку лист із вимогою щодо укладення письмового договору за підписом керівника територіального управління НБУ, що містить обов'язкові умови, які банк зобов'язаний включити до письмового договору. Зокрема, такі конкретні заходи, спрямовані на поліпшення фінансового стану та усунення виявлених порушень:

- складання та виконання графіків формування в повному обсязі резервних фондів і спеціальних резервів під активні операції банків;
- розроблення та запровадження положень щодо поліпшення практики кредитування;
- прийняття рішення про обмеження розміру кредитів, що надаються пов'язаним особам (інсайдерам) банку.

Визначити порядок укладання НБУ письмового договору з банком. Пояснити, яким чином повинен діяти банк після отримання листа з вимогою щодо укладення письмового договору від НБУ.

РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВІДПОВІДЬ:

Завдання ІІ. Дайте відповіді на тестові запитання:

1. Головні проблеми банку:

А) втрати капіталу, низька якість активів;
Б) погана репутація;
В) неприбутковість, проблеми з ліквідністю;
Г) всі відповіді вірні.

2. На підставі чого можуть застосовуватись заходи впливу до банку за порушення банківського законодавства?

А) інспекційних перевірок;
Б) перевірок банків з питань фінансового моніторингу;
В) безвиїзного нагляду;
Г) всі відповіді вірні.

3. У яких випадках НБУ застосовує письмове застереження як захід впливу?

А) у разі потреби висування до банку вимоги щодо усунення порушення банківського законодавства;
Б) у разі фінансово-економічної кризи в країні;
В) при зверненнях інших банків до НБУ щодо існування порушень;
Г) при відкритті філій.

4. Протягом якого строку із дати отримання письмового застереження банк повинен подати НБУ відповідь із зазначенням строку, протягом якого він

зобов'язується вирішити виявлені проблеми та усунути порушення та вжити заходів щодо недопущення таких порушень у подальшій діяльності?

А) протягом трьох робочих днів;
Б) протягом п'яти робочих днів;
В) протягом семи робочих днів;
Г) протягом десяти робочих днів.

5. Протягом якого строку із дня отримання зобов'язань банку щодо усунення порушень НБУ має право надати до них зауваження, які є обов'язковими для врахування банком?

А) протягом трьох робочих днів;
Б) протягом п'яти робочих днів;
В) протягом семи робочих днів;
Г) протягом двадцяти календарних днів.

6. У якому разі НБУ ініціює скликання загальних зборів учасників, спостережної ради, правління банку?

А) якщо обсяг негативно класифікованих активів більше 5 %;
Б) якщо банк має прибутки за результатами фінансового року;
В) якщо фінансове оздоровлення банку потребує залучення додаткових коштів акціонерів;
Г) якщо банк має намір відкривати філії.

7. Що має подати банк до НБУ, якщо допущено зниження розміру регулятивного капіталу менше статутного або порушено хоча б один із нормативів капіталу, установлених НБУ?

А) програму для укладання письмового договору;
Б) звіт про роботу за три роки;
В) звіт про фінансовий стан;
Г) план дій на три роки.

8. Чи застосовується до банку, у якого розмір регулятивного капіталу менший, ніж статутний капітал, такий захід впливу як зупинення виплати дивідендів чи розподілу капіталу в будь-якій іншій формі?

А) ні;
Б) так, якщо розмір регулятивного капіталу менший, ніж статутний капітал, у 2 рази;
В) так, якщо розмір регулятивного капіталу менший, ніж статутний капітал, у 3 рази;
Г) так, у сіх ситуаціях, коли розмір регулятивного капіталу менший, ніж статутний капітал.

9. У яких випадках НБУ може встановити для банку підвищені економічні нормативи?

А) коли рівень негативно класифікованих активів становить 40 % і більше від загальної суми активів;
Б) коли загальна сума недосформованих резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями становить понад 40% від загальної розрахункової суми резервів;
В) при наданні кредиту у розмірі, що перевищує встановлений норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, без наявності забезпечення кредиту безумовним зобов'язанням або грошовим покриттям;
Г) всі відповіді вірні.

10. Протягом якого терміну після прийняття рішення щодо встановлення підвищених значень економічних нормативів НБУ повідомляє банк про застосований захід впливу?

А) протягом трьох робочих днів;
Б) протягом п'яти робочих днів;
В) протягом семи робочих днів;
Г) протягом десяти робочих днів.

11. Чи має право НБУ прийняти рішення про підвищення резервів на покриття можливих збитків за кредитами та іншими активами стосовно банку, який не дотримується нормативів кредитного ризику?

А) так, в усіх випадках недотримання нормативів кредитного ризику;
Б) так, коли наявний кредитний ризик вдвічі перевищує норматив;
В) так, коли наявний кредитний ризик втричі перевищує норматив;
Г) ні.

12. Який захід впливу має право застосувати НБУ до банку, який установлює процентні ставки та комісійні винагороди на рівні, що є нижчим від собівартості банківських послуг у цьому банку?

А) закриття філій;
Б) закриття представництв;
В) обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів здійснюваних банком операцій;
Г) визнання банку банкрутом.

13. У яких випадках НБУ має право накласти штраф?

А) у разі подання недостовірної інформації про структуру власності, незабезпечення виконання банком вимог законодавства України щодо розкриття інформації про структуру власності;
Б) у разі порушення економічних нормативів регулювання діяльності банків;
В) при порушенні банком порядку формування обов'язкових резервів;
Г) всі відповіді вірні.

14. Хто може бути обраним куратором банку при застосуванні НБУ особливого режиму контролю?

А) особа з числа службовців НБУ, яка має вищу економічну або юридичну освіту, досвід роботи на керівних посадах у банку або підрозділі служби банківського нагляду, бездоганну ділову репутацію;
Б) особа з числа державних службовців, яка має економічну освіту, досвід роботи на керівних посадах, бездоганну ділову репутацію ;
В) особа, яка має економічну освіту, досвід роботи на керівних посадах не менше 5 років, бездоганну ділову репутацію;
Г) особа, яка має економічну освіту, досвід роботи на керівних посадах не менше 10 років, бездоганну ділову репутацію.

15. Що входить до переліку повноважень куратора банку при застосуванні НБУ особливого режиму контролю?

А) розголошувати у засобах масової інформації будь-яку інформацію про діяльність банку;
Б) розповсюджувати будь-яку інформацію про діяльність банку серед його конкурентів;
В) виносити за межі банку копії документів, що можуть свідчити про факти порушення банком банківського законодавства, у т.ч. нормативно-правових актів НБУ;
Г) всі відповіді вірні.

16. Протягом якого терміну з дня призначення куратора банку при застосування НБУ особливого режиму контролю керівництво банку зобов'язано скласти комплексний план щодо вжиття заходів оздоровлення?

А) протягом трьох календарних днів;
Б) протягом п'яти календарних днів;
В) протягом семи календарних днів;
Г) протягом чотирнадцяти календарних днів.

17. Критерії для віднесення банку до категорії проблемних:

А) банк не виконав вимогу вкладника, строк якої настав 5 і більше робочих днів тому;

Б) системне порушення банком законодавства, що регулює питання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;
В) протягом звітного місяця банк допустив зменшення на 5 % і більше значення хоча б одного з нормативів ліквідності нижче мінімальних нормативних значень, встановлених нормативно-правовими актами НБУ;
Г) всі відповіді вірні.

18. Чи має право НБУ заборонити проблемному банку використовувати для розрахунків прямі кореспондентські рахунки?

А) так;
Б) так, але лише за наявності згоди Міністерства фінансів України;
В) так, але лише за наявності згоди Кабінету Міністрів України;
Г) ні.

19. Протягом якого терміну з дня віднесення банку до категорії проблемних НБУ зобов'язаний прийняти рішення про визнання діяльності банку такою, що відповідає законодавству, або про віднесення банку до категорії неплатоспроможних?

А) не пізніше ніж через 7 днів;
Б) не пізніше ніж через 90 днів;
В) не пізніше ніж через 180 днів;
Г) не пізніше ніж через 360 днів.

20. Хто відповідає за вирішення проблем, що виникли у банку?

А) власники та керівництво, однак органи регулювання та нагляду повинні бути готовими до оперативного вжиття заходів, спрямованих на вирішення проблем банку;
Б) органи регулювання та нагляду;
В) акціонери банку;
Г) НБУ.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : постанова від 28.08.2001 р. № 368. URL :http://goo.gl/MCBajF.
2. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» : вказівки від 15.03.2004 р. № 104. URL: http://goo.gl/CCkkUP.
3. Положення про Комісію Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків : постанова від 09.11.98 р. № 470. URL: http://goo.gl/LN9O53.
4. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу : положення від 17.08.2012 р. № 346. URL: http://goo.gl/kDdJih.
5. Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок : положення від 17.07.2001 р. № 276. URL: http://goo.gl/RU6iuR
6. Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів : положення від 08.09.2011 р. № 306. URL: http://goo.gl/qJjh1g
7. Порядок надання банкам і філіям іноземних банків генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій: положення від 15.08.2011 р. № 281. URL: http://goo.gl/DbLZgU
8. Про валюту і валютні операції : закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII (зі змінами та доповненнями). URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-8.
9. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. URL: http://goo.gl/ebqFWq
10. Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою «CAMELS» : положення від 08.05.2002 р. № 171. URL: http://goo.gl/jTFTRH
11. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : закон України від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР. URL: http://goo.gl/uHhmQU
12. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. URL: http://goo.gl/1QVjNq
13. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : декрет від 19.02.1993 р. № 15-93. URL: http://goo.gl/zWR2wy
14. Про Національний банк України : закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL: http://goo.gl/aPxgu2
15. Про банки і банківську діяльність : закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: http://goo.gl/He1A1w
16. Податковий кодекс України : закон України від 02.12.2010 р. №2755–VI. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
17. Yekimov S., Nianko V., Sirenko N., Burkovska A., Bodnar O. The Problem of Attracting Private Investment in Agriculture (Проблеми залучення приватних інвестицій у сільське господарство). *Fundamental and Applied*

Scientific Research in the Development of Agriculture in the Far East (AFE-2021). Lecture Notes in Networks and Systems. 2022. Vol. 353. P 54-61. **Springer** (**Skopus**), Cham.
18. Бурковська А. В., Лященко Н. В. Місце криптовалюти у фінансово-економічній системі. Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»: МНАУ. 2019. №18. С.20-25.
19. Бурковська А. В., Павленко В. О. Використання акредитивної форми розрахунків в Україні. Електронне наукове видання з економічних наук «ModernEconomics» : МНАУ. 2020. №24. С.39-44.
20. Бурковська А. В., Шевченко В. М. Особливості валютного регулювання в Україні. Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»: МНАУ. 2019. №17. С.50-54.
21. Бурковська А. В., Хоренженко В. В. Розвиток фінтех-індустрії у кризовий період. Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»: МНАУ. 2020. №20. С.36-40.
22. Caruso D., Lunkina T. I., Burkovska A. V., Burkovska A. I. Assessment of the Influence of the National bank of Ukraine Monetary Policy on Food Security of the State. (Оцінка впливу монетарної політики Національного банку України на продовольчу безпеку держави). *Accounting and Finance.* 2020. №4 (90). P. 45-51.
23. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: http://portal.rada.gov.ua.

Навчальне видання

БАНКІВСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД:

методичні рекомендації

Укладач:

Бурковська Алла Валентинівна

Формат 60х84 1/16. Ум. друк. арк. 2

Тираж 50 прим. Зам. № ___

Надруковано в видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9